

Εισαγωγικό κείμενο του Αυτόνομου Στεκιού στην εκδήλωση “Η αβάσταχτη βαρύτητα των περιφράξεων - Υδάτινες περιφράξεις: ιδιωτικοποιώντας ακόμη και το νερό”

Συνεχίζουμε την συζήτηση της διερεύνησης της διαδικασίας των περιφράξεων. Πρόκειται, δηλαδή, να ασχοληθούμε με την απαραίτητη εκείνη στρατηγική συσσώρευσης, όταν το κεφάλαιο αναγνωρίζει και ακολούθως περιφράσσει έναν ορισμένο χώρο προκειμένου να τον αποικίσει και να τον ιδιοποιηθεί(είτε πρόκειται για γεωγραφικά προσδιορισμένη έκταση με δυνατότητες εκμετάλλευσης και κερδοφορίας που είχε παραμείνει έξω από τη ζώνη επικυριαρχίας του, είτε πρόκειται για χώρο κοινωνικών σχέσεων, γνώσης, πολιτισμικού πλούτου, δεξιοτήτων, φυσικών πόρων ακόμα και των όρων που υποστηρίζουν την ίδια την έμβια ύπαρξη, το σύνολο δηλαδή του φυσικού περιβάλλοντος, από τα γονίδια μέχρι το νερό και τον αέρα), όπως το έχουμε κάνει στο παρελθόν εστιάζοντας στους σπόρους. Στην σημερινή εκδήλωση θα εστιάσουμε στις διαδοχικές περιφράξεις μέσα από τις οποίες το κεφάλαιο πέτυχε, εν μέρει προς το παρόν, την άμεση εμπορευματοποίηση του νερού, αφού πρώτα, καταστρέφοντας τους παραδοσιακούς τρόπους διαχείρισής του, οδήγησε σε ένα συγκεντρωτικό κρατικό μοντέλο διαχείρισης.

Συμπαράσπροντας αρχέγονες γνώσεις και πρακτικές

Ουσιαστικά, μιλάμε για την διάλυση των παλιών τρόπων συγκράτησης και διαχείρισης του νερού. Πρόκειται για τρόπους που εφαρμόζονταν για χρόνια από τις κοινότητες που είχαν την ευθύνη της διαχείρισης κάποιου υδάτινου πόρου. Τέτοιες πρακτικές είναι:

- Η συγκράτηση των ομβρίων υδάτων με μικρά φράγματα, όπως στην Απείραθο Νάξου
- Οι αναβαθμίδες για καλλιέργειες
- Τα υπέργεια ταμιευτήρια νερού, που χρησιμοποιούνταν μέχρι και πρόσφατα τα τελευταία 30 χρόνια
- Η συλλογή βρόχινου νερού
- Η ελεύθερη λήψη νερού από ποτάμια, πηγές κ.τ.λ.

Οι πρακτικές αυτές καταργήθηκαν σταδιακά λόγω της βιομηχανικής ανάπτυξης και της εντατικοποιημένης γεωργίας, που συνοδεύτηκαν από την μαζική παραγωγή αποβλήτων και την συγκεντρωτική διαχείρισή τους, την παράλογη ρίψη χημικών φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, την χρήση υδροβόρων καλλιεργειών, τις ανεξέλεγκτες γεωτρήσεις, την απεριόριστη οικοδόμηση της αγροτικής γης αλλά και την “οικοδομική ανάπτυξη” στις μητροπόλεις και τα αντιπλημμυρικά έργα, που απλά στέλνουν το νερό στη θάλασσα.

Γυρίζοντας τον νερόμυλο της καπιταλιστικής ανάπτυξης

Από τις απαρχές του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, το νερό αντιμετωπίστηκε ως απλά μία ακόμα πρώτη ύλη για την παραγωγή άλλων εμπορευμάτων. Έτσι, για τη βαριά βιομηχανία, την πετροχημική επιχείρηση, την εκβιομηχανισμένη γεωργία, τα πυρηνικά εργοστάσια και όλους τους τομείς συνολικά της παραγωγής, 150 τόνοι νερό καταναλώνονται μόνο για ένα αυτοκίνητο, 40 λίτρα νερό για ένα τσιπάκι και τα 2/3, διεθνώς, των αποθεμάτων νερού για την αγροτική παραγωγή των μονοκαλλιεργειών του ρυζιού, του σταριού, του βαμβακιού και του καλαμποκιού.

Η κατασκευή της σπανιότητας του νερού

Η ίδια η διαδικασία της περιφράξης του νερού, μέσω της μετατροπής του από αγαθό, σε πρώτη φάση, σε πόρο για την καπιταλιστική παραγωγή, και, σε δεύτερο χρόνο, σε άμεσο εμπόρευμα προϋπόθετα την κατασκευή της σπάνης του. Η διαδικασία αυτή μπορούμε να πούμε ότι έφτασε στην κορύφωσή της στα χρόνια του νεοφιλευθερισμού, και της κρίσης που τον συνόδεψε. Ήδη από τη δεκαετία του '90 αρχίσαμε να μαθαίνουμε ότι δεν έχουμε αρκετό νερό, αφού από το 70% της υδρογείου, το περισσότερο είναι “εγκλωβισμένο” σε θάλασσα, ενώ μόνο το 2% είναι πόσιμο, κι απ' αυτό πρόσβαση μπορούμε να έχουμε μόνο στο 0,5%.

Ειδικότερα στην Ελλάδα, από την ΟΥΛΕΝ, που ήταν ο προπολεμικός ιδιωτικός φορέας για τη διαχείριση του αστικού δικτύου ύδρευσης, περάσαμε σταδιακά στην κρατικοποίηση της διαχείρισης: Η ΕΥΔΑΠ, ανέλαβε με κρατική χρηματοδότηση να διαχειριστεί το αγαθό του νερού. Μέχρι και το '90, δεκαετία των μεγάλων αλλαγών στην κατεύθυνση της φιλελευθεροποίησης της οικονομίας, το νερό ήταν υπόθεση της ΕΥΔΑΠ και αντίστοιχα στις μεγάλες πόλεις των δημοτικών αρχών. Από το '90, αλλά ήδη και από το τέλος της δεκαετίας του '80, με τους καύσωνες και την περιστασιακή ανομβρία, ξεκινάει η προπαγάνδα για την σπανιότητα του νερού.

Επιστρατεύεται η εικόνα της Αφρικής, δίπλα σε στατιστικές για την ανομβρία και προπαγανδιστικά ντοκιμαντέρ. Επισημαίνονται οι δήθεν κίνδυνοι, επιστρατεύονται δημοσιεύσεις για τα αποθέματα της λίμνης του Μαραθώνα.

Από την κρατική διαχείριση του νερού-πόρου, στο νερό-άμεσο εμπόρευμα

Η αστική μεγέθυνση ως άμεση επίπτωση της βιομηχανικής, είναι η βασική αιτία της ανάληψης από το κράτος της διευθέτησης της υδροδότησης και της αποχέτευσης, μεταξύ άλλων.

Η αστική ανάπτυξη ξεκίνησε να γίνεται το πρότυπο ζωής και καθημερινότητας, και η ανάπτυξη, γενικότερα, σήμαινε την εκμετάλλευση της Φύσης.

Στο πλαίσιο της εξάπλωσης των καπιταλιστικών σχέσεων, οι νέες ήπειροι, το νερό, ο αέρας, ο ήλιος και το ανθρώπινο σώμα, ξεπροβάλλουν ως πεδία προς περιφράξη.

Η κατάρρευση και γήρανση του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης των πόλεων, η μόλυνση των νερών από τη βιομηχανία και την εκβιομηχανισμένη γεωργία και τα φράγματα, ο παρασιτικός τουρισμός ήταν και η αφορμή για την εμπορευματοποίηση του νερού.

Από κει ξεκινάει ταυτοχρόνως και η εκτίναξη στα ύψη της κατανάλωσης εμφιαλωμένου νερού. Αποφασιστικό επιχείρημα είναι η υγιεινή που έχει ως αποτέλεσμα το διαχωρισμό πόσιμου και νερού για τη λάτρα. Οι ιδιωτικές εταιρίες με προεξάρχουσες αυτές της Γαλλίας (οι οποίες καλύπτουν μια πρώιμη ιδιωτικοποίηση από τα μέσα του 19ου αιώνα) μαζί με αυτές από τις ΗΠΑ και την Αγγλία, αναλαμβάνουν σε συνεργασία με το κράτος τη διαχείριση του νερού σε πόλεις της Δύσης και του Νότου. Τα αποτελέσματα είναι καταστροφικά:

- 1) Νέες εργασιακές σχέσεις με πτώση των μισθών και απολύσεις προσωπικού.
- 2) Κατακόρυφη αύξηση της τιμής του νερού.
- 3) Πάγωμα των επενδύσεων στις υποδομές.
- 4) Σύνδεση των τιμών με σκληρό νόμισμα.
- 5) Αποικιακές συμφωνίες εταιριών με τις «πρώην» αποικίες της έδρας τους.
- 6) Επιδείνωση των συνθηκών υγιεινής.

Βιβλιογραφία

- "[Το νερό... νεράκι-Η «λιγοστή» «παραγωγή» του Η2Ο και η κατασκευή σπανιότητας](#)" δημοσιεύτηκε στο περιοδικό [MANIFESTO](#), στον [«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΟ ΚΟΣΜΟ»](#) και αναδημοσιεύεται από κει στη "ΣΧΕΔΙΑ ΣΤ' ΑΝΟΙΧΤΑ ΤΗΣ ΑΙΓΙΝΑΣ"
- "Νερό υπό πίεση" από τις εκδόσεις Αντισχολείο
- Βαντάνα Σίβα: "Πόλεμοι για το νερό" από τις εκδόσεις Εξάρχεια.

ΑΥΤΟΝΟΜΟ ΣΤΕΚΙ, Μάρτης 2014